

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

4 октомври 2018 година *

„Преюдициално запитване — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Граници, убежище и имиграция — Регламент (ЕС) № 604/2013 — Член 3 — Определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава — Разглеждане на молба за международна закрила без изрично решение относно определянето на държавата членка, компетентна за разглеждането — Директива 2011/95/ЕС — Членове 9 и 10 — Мотиви за преследване, основани на религията — Доказване — Иранско законодателство за апостасията — Директива 2013/32/ЕС — Член 4б, параграф 3 — Ефективна правна защита“

По дело C-56/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Административен съд София-град (България) с акт от 23 януари 2017 г., постъпило в Съда на 3 февруари 2017 г., в рамките на производство по дело

Бахтияр Фатхи

срещу

Председател на Държавна агенция за бежанците

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: М. Pešič (докладчик), председател на състава, А. Rosas, С. Toader, А. Prechal и Е. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: Р. Mengozzi,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за унгарското правителство, от М. Z. Fehér, G. Koós и Е. Tóth, в качеството на представители,
- за полското правителство, от В. Majczyna, в качеството на представител,
- за правителството на Обединеното кралство, от S. Brandon, в качеството на представител, подпомаган от М. Gray, barrister,

* Език на производството: български.

– за Европейската комисия, от М. Condou-Durande и I. Zaloguín, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 25 юли 2018 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 4, параграф 2 и параграф 5, буква б), на член 9, параграфи 1 и 2 и на член 10, параграфи 1 и 2 от Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (ОВ L 337, 2011 г., стр. 9), на член 3, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 604/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство (ОВ L 180, 2013 г., стр. 31, наричан по-нататък „Регламент „Дъблин III“), и на член 46, параграф 3 от Директива 2013/32/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила (ОВ L 180, 2013 г., стр. 60).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Бахтияр Фатхи и председателя на Държавната агенция за бежанците (наричана по-нататък „ДАБ“) по повод отхвърлянето от последния на молбата за международна закрила, подадена от г-н Фатхи.

Правна уредба

Международното право

Женевската конвенция

- 3 Конвенцията за статута на бежанците, подписана в Женева на 28 юли 1951 г. (Recueil des traités des Nations unies, том 189, стр. 150, № 2545 (1954), влиза в сила на 22 април 1954 г. и е допълнена и изменена с Протокола за статута на бежанците, подписан в Ню Йорк на 31 януари 1967 г. и влязъл в сила на 4 октомври 1967 г. (наричана по-нататък „Женевската конвенция“).
- 4 Съгласно член 1, буква А, точка 2, първа алинея от Женевската конвенция терминът „бежанец“ се прилага към всяко лице, което „при основателни опасения от преследване по причина на раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група или политически убеждения, се намира извън страната, чийто гражданин то е, и не може да се ползва от закрилата на тази страна, или не желае да се ползва от такава закрила поради тези опасения; или, бидейки без гражданство и намирайки се извън страната на своето предишно обичайно местоживееие в резултат на подобни събития, не може да се завърне или, поради такива опасения, не желае да се завърне в нея“.

ЕКПЧ

- 5 Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“), предвижда в член 15 („Дерогирание при извънредни обстоятелства“):

„1. По време на война или на друго извънредно положение, застрашаващо съществуването на нацията, всяка от високодоговарящите страни може да предприеме действия, освобождаващи я от изпълнението на нейните задължения по тази конвенция, но само дотолкова, доколкото положението го налага и при условие че тези действия не са несъвместими с другите ѝ задължения по международното право.

2. Не се допуска никакво освобождаване на основата на предходната разпоредба от задълженията по чл. 2 [„Право на живот“], освен по отношение на смърт, настъпила в резултат на правомерни актове на война, както и от задълженията по чл. 3 [„Забрана на изтезанията“], 4, т. 1 [„Забрана на робството“] и чл. 7 [„Неналагане на наказание без закон“].

[...]“.

Правото на Съюза

Директива 2011/95

- 6 Директива 2011/95 отменя, считано от 21 декември 2013 г., Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила (ОВ L 304, 2004 г., стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 52).

- 7 Съображение 16 от Директива 2011/95 гласи:

„Настоящата директива зачита основните права и съблюдава принципите, признати по-специално в Хартата на основните права на Европейския съюз [...]“.

- 8 Съгласно член 2 от тази директива:

„За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

[...]

- з) „молба за международна закрила“ означава искането, отправено от гражданин на трета държава или от лице без гражданство, за закрила от държава членка, което може да бъде разглеждано като лице, искащо да получи статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила, и което лице не иска изрично друг тип закрила извън приложното поле на настоящата директива, която може да бъде предмет на отделна молба;

[...]“.

9 Член 4 от същата директива предвижда:

„1. Държавите членки могат да преценят, че е задължение на молителя да представи във възможно най-кратък срок всички необходими елементи в подкрепа на своята молба за международна закрила. Държавата членка следва да оцени, в сътрудничество с молителя, елементите, свързани с молбата.

2. Елементите, посочени в параграф 1, се състоят от декларации на молителя и от всички документи, с които разполага молителят, за своята възраст, минало, включително и за свързаните с него роднини, самоличност, гражданство(а), държава(и), както и за мястото или местата на предишно пребиваване, предходни молби за убежище, за своя маршрут на пътуване, документи за пътуване, както и причини за подаване на молба за международна закрила.

3. Оценяването на молбата за международна закрила следва да бъде извършено за всеки отделен случай, като се вземат под внимание следните елементи:

- а) всички относими факти, свързани с държавата на произход в момента на вземането на решение по молбата, включително законите и подзаконовите актове на държавата на произход, както и начинът на тяхното прилагане;
- б) относими декларации и документи, представени от молителя, включително и информация, позволяваща да се определи дали молителят е бил или би могъл да бъде обект на преследване или на тежки посегателства;
- в) индивидуалното положение и личните обстоятелства относно молителя, включително и фактори като неговото минало, пол и възраст, за да може да се определи, въз основа на личните обстоятелства относно молителя, дали действията, на които той е бил или рискува да бъде изложен, биха могли да бъдат считани за преследване или за тежки посегателства;

[...]

4. Фактът, че молител вече е бил преследван или вече е понесъл тежко посегателство, или е бил обект на директни заплахи за подобно преследване или подобно посегателство, е сериозен признак за основателни опасения на молителя от преследване или от реален риск да понесе тежко посегателство, освен ако съществуват достатъчни основания да се смята, че такова преследване или тежко посегателство не би се повторило.

5. Когато държавите членки прилагат принципа, съгласно който молителят има задължение да обоснове молба за международна закрила, и когато определени аспекти на неговите декларации не са подкрепени с документи или други доказателства, тези аспекти не изискват потвърждение, когато са изпълнени следните условия:

- а) молителят е положил реални усилия да обоснове своята молба;
- б) всички относими елементи, с които молителят разполага, са били представени и е било дадено задоволително обяснение за липсата на останалите относими елементи;
- в) декларациите на молителя са преценени за непротиворечиви и достоверни и не влизат в разрез с наличната и относима към неговия случай обща и конкретна информация;
- г) молителят е подал молбата си за международна закрила във възможно най-ранния момент, освен ако молителят може да посочи определени причини за това, че не го е направил; и
- д) общата достоверност на твърденията на молителя е установена“.

10 Член 9, параграфи 1 и 2 от същата директива предвижда:

„1. За да бъде разглеждан като действие на преследване по смисъла на член 1, буква А от Женевската конвенция, този акт трябва да:

- а) е достатъчно сериозен по своето естество или по повторения си характер, за да представлява тежко нарушение на основните права на човека, и по-специално на правата, упражняването на които не е възможно да бъде ограничено по какъвто и да било начин по силата на член 15, параграф 2 от [ЕКПЧ]; или
- б) представлява съвкупност от различни мерки, включително нарушения на правата на човека, която е достатъчно тежка, за да засегне отделното лице по начин, сравним с посоченото в буква а).

2. Действията на преследване по смисъла на параграф 1 могат да приемат, *inter alia*, следните форми:

[...]

- б) правни, административни, полицейски и/или съдебни мерки, които са дискриминационни сами по себе си или се прилагат по дискриминационен начин;
- в) наказателно преследване или наказания, които са непропорционални или дискриминационни;

[...]“.

11 Съгласно член 10 от Директива 2011/95:

„1. При оценяването на мотивите за преследване държавите членки вземат под внимание следните елементи:

[...]

- б) понятието „религия“ включва по-специално притежаването на теистични, нетеистични или атеистични убеждения, индивидуалното или колективното участие или въздържане от участие в частни или публични богослужения, други религиозни актове или изразяване на религиозни убеждения, както и форми на лично или обществено поведение, основаващи се на религиозни вярвания или наложени от тези вярвания;

[...]

2. Когато се преценява основателността на опасенията от преследване на даден молител, фактът дали той действително притежава характеристиката, свързана с раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група или с политическо мнение, която е в основата на преследването, е без значение, при положение че според субекта на преследването той притежава тази характеристика“.

Директива 2013/32

12 Съображения 12, 53 и 54 от Директива 2013/32 гласят:

„(12) Основната цел на настоящата директива е по-нататъшното разработване на нормите за процедурите за предоставяне и отнемане на международна закрила в държавите членки с оглед на създаването на обща процедура за убежище в Съюза.

[...]

(53) Настоящата директива не се прилага относно процедурите между държавите членки, които са уредени с Регламент [„Дъблин III“].

(54) Настоящата директива следва да се прилага за кандидати, за които се прилага Регламент [„Дъблин III“], в допълнение към и без да се засягат разпоредбите на посочения регламент“.

13 Съгласно член 2 от посочената директива:

„За целите на настоящата директива:

[...]

б) „молба за международна закрила“ или „молба“ означава искане за закрила от държава членка, подадено от гражданин на трета страна или лице без гражданство, за който/което може да се счита, че търси статут на бежанец или субсидиарна закрила и не иска изрично друг вид закрила извън обхвата на Директива [2011/95], за която се кандидатства отделно;

[...]“.

14 Член 31, параграф 8 от посочената директива има следното съдържание:

„Държавите членки могат да предвидят ускоряване на процедура по разглеждане в съответствие с основните принципи и гаранции по глава II и/или нейното извършване на границата в съответствие с член 43, ако:

[...]

а) кандидатът е представил очевидно непоследователна и противоречаща, очевидно невярна или недостоверна информация, която противоречи на проверена в достатъчна степен информация за страната на произход, и това прави неговата молба неубедителна по отношение на това дали отговаря на условията за лице, на което е предоставена международна закрила по силата на Директива [2011/95]; [...]

[...]“.

15 Член 32, параграф 2 от същата директива предвижда:

„В случаите на неоснователна молба, в които се прилагат някои от обстоятелствата, които са изброени в член 31, параграф 8, държавите членки могат също така да приемат определена молба като очевидно неоснователна, когато тя е определена като такава в националното законодателство“.

16 Съгласно член 46, параграфи 1 и 3 от Директива 2013/32:

„1. Държавите членки гарантират, че кандидатите разполагат с право на ефективна защита пред съд срещу следното:

- a) решение относно тяхната молба за международна закрила, включително за решение, с което:
  - i) се установява, че молбата е неоснователна във връзка със статут на бежанец и/или статут на лице под субсидиарна закрила;
  - ii) се установява, че молбата е недопустима съгласно член 33, параграф 2;
  - iii) е взето на границата или в транзитни зони на държава членка, както е описано в член 43, параграф 1;
  - iv) не провежда разглеждане съгласно член 39;
- б) отказ от повторно откриване на процедурата по разглеждане на молбата, след като това разглеждане е било прекратено съгласно членове 27 и 28;
- в) решение за отнемане на международна закрила съгласно член 45.

[...]

3. С цел спазване на разпоредбите на параграф 1 държавите членки гарантират, че ефективната защита предвижда цялостно и ex nunc разглеждане на фактите и правните въпроси, включително, когато е приложимо, разглеждане на нуждите от международна закрила съгласно Директива [2011/95], най-малкото в процедури по обжалване пред първоинстанционен съд“.

Регламент „Дъблин III“

17 Съображения 4, 5 и 19 от Регламент „Дъблин III“ гласят:

„(4) В заключенията от [специалното заседание на Европейския съвет, проведено в Тампере на 15 и 16 октомври 1999 г.] също така се посочва, че [общата европейска система за убежище] следва да включва в краткосрочен план ясен и работещ метод за определяне на държавата членка, която е компетентна за разглеждането на молба за убежище.

(5) Един подобен метод трябва да се основава на обективни, справедливи критерии както за държавите членки, така и за заинтересованите лица. По-специално, той трябва да даде възможност бързо да се определи компетентната държава членка, така че да се гарантира ефективен достъп до процедурите за предоставяне на международна закрила, без да се компрометира целта за бърза обработка на молбите за международна закрила.

[...]

(19) За да се гарантира ефективната защита на правата на засегнатите лица, следва да бъдат установени законови гаранции и право на ефективна правна защита по отношение на решения, засягащи прехвърляния в компетентната държава членка[,] по-специално в съответствие с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз. За да се гарантира спазването на международното право, ефективната правна защита следва да включва както разглеждането на прилагането на настоящия регламент, така и на законовата и фактическа ситуация в държавата членка, в която е прехвърлен кандидатът“.

18 Член 1 от този регламент предвижда:

„С настоящия регламент се установяват критерии и механизми за определяне на държава членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или лице без гражданство [...]“.

19 Съгласно член 2 от посочения регламент:

„За целите на настоящия регламент:

[...]

б) „молба за международна закрила“ означава молба за международна закрила съгласно определението в член 2, буква з) от Директива [2011/95];

[...]

г) „разглеждане на молба за международна закрила“ означава всяко разглеждане на или решение, или определение относно молба за международна закрила от компетентните органи в съответствие с Директива [2013/32] и Директива [2011/95], с изключение на процедурите за определяне на компетентната държава членка в съответствие с настоящия регламент;

[...]“.

20 Член 3, параграф 1 от същия регламент гласи:

„Държавите членки разглеждат всяка молба за международна закрила на гражданин на трета държава или на лице без гражданство, който подава молба на територията на която и да било от тях, включително на границата или в транзитните зони. Молбите се разглеждат от една-единствена държава членка, а именно от онази, за която критериите, предвидени в глава III, сочат, че е компетентна за това“.

21 Членове 4 и 5 от Регламент „Дъблин III“ предвиждат съответно право на информация на кандидата за международна закрила и правила относно провеждането на интервюто с този кандидат.

22 Член 17, параграф 1, първа и втора алинея от този регламент предвижда:

„Чрез дерогация от член 3, параграф 1 всяка държава членка може да вземе решение да разгледа молба за международна закрила, която е подадена до нея от гражданин на трета държава или лице без гражданство, дори ако подобно разглеждане не попада в нейната компетентност съгласно критериите, предвидени в настоящия регламент.

Държавата членка, която е взела решение да разгледа молба за международна закрила съгласно настоящия параграф, става компетентна държава членка и изпълнява задълженията, свързани с тази компетентност [...]“.

23 Съгласно член 20, параграф 1 от посочения регламент:

„Процедурата за определяне на компетентната държава членка започва веднага, след като за първи път бъде подадена молба за международна закрила пред държава членка“.

- 24 Член 27 от Регламент „Дъблин III“ урежда правната защита, с която разполага кандидатът за международна закрила при прилагането на този регламент.

Българското право

- 25 В България разглеждането на молбите за международна закрила е уредено в Закона за убежището и бежанците, в обнародваната му в ДВ бр. 103 от 27 декември 2016 г. редакция (наричан по-нататък „ЗУБ“).

- 26 Съгласно член 6, алинея 1 от ЗУБ:

„Правомощията по този закон се осъществяват от длъжностни лица в Държавната агенция за бежанците. Те установяват всички факти и обстоятелства от значение за производството за предоставяне на международна закрила и оказват съдействие на чужденците, подали молба за такава закрила“.

- 27 Предмет на членове 8 и 9 от ЗУБ са съответно статутът на бежанец в България и хуманитарният статут.

- 28 Член 67а, алинея 2 от ЗУБ предвижда:

„Производството по този раздел се образува:

1. с решение на интервюиращия орган при наличие на данни за компетентност за разглеждане на молбата за международна закрила от друга държава — членка на Европейския съюз;
2. при сезиране от Министерството на вътрешните работи и от Държавна агенция „Национална сигурност“ за незаконно пребиваващ на територията на Република България чужденец;
3. по искане за поемане на отговорност или обратно приемане на чужденец“.

- 29 Член 68 от ЗУБ гласи:

„(1) Производство по общия ред се образува:

1. с регистрирането на чужденеца по подадена от него молба за международна закрила;

[...]

- (2) Когато Република България е определена като компетентна или е приела обратно чужденец [...], производството по този раздел се образува с регистрирането на чужденеца в Държавната агенция за бежанците след неговото предаване.

[...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 30 Г-н Фатхи е ирански гражданин от кюрдски произход, който на 1 март 2016 г. подава до ДАБ молба за международна закрила, мотивирана с преследването му от иранските власти по религиозни причини, по-специално поради приемането от него на християнството между края на 2008 г. и началото на 2009 г.

- 31 По време на интервютата си с българските власти г-н Фатхи изтъква, че притежавал нелегална сателитна антена, с която приемал забранената християнска телевизия „Неджат Ти Ви“, и че веднъж се обадил в пряко предаване по телевизията. За да докаже това обстоятелство, г-н Фатхи представя пред същите власти писмо от 29 ноември 2012 г. от „Неджат Ти Ви“. Г-н Фатхи изтъква освен това, че притежава Библия на език, който разбира, и декларира, че е бил в контакт с други християни на митинги, но все пак не принадлежи към религиозна общност.
- 32 През септември 2009 г. той бил задържан за два дни от иранските тайни служби и разпитван за участието си в споменатото телевизионно предаване. По време на задържането си бил принуден да признае, че е приел християнството.
- 33 С решение от 20 юни 2016 г. ДАБ приема молбата на г-н Фатхи за международна закрила за неоснователна, като посочва, че в твърденията на г-н Фатхи се съдържат съществени противоречия и че не се установява нито преследване или риск от преследване за в бъдеще, нито опасност от смъртно наказание. ДАБ приема също, че с оглед на неправдоподобността на цялата изложена от г-н Фатхи история документът от 29 ноември 2012 г., представен от него в подкрепа на това, че е приел християнството, е неистински.
- 34 Г-н Фатхи подава жалба за отмяната на това решение пред запитващата юрисдикция, Административен съд София-град (България). Той твърди, че ДАБ е преценила неправилно споменатия в предходната точка документ, който удостоверявал, че е приел християнството. Г-н Фатхи поддържа също, че ДАБ не е отчела в достатъчна степен информацията, че „ислямският закон за апостасията“ (закон за отстъплението) предвижда смъртно наказание за такава смяна на религията като съставляваща прозелитизъм, „враждебност срещу Бога“ и „обида на пророците“. Запитващата юрисдикция уточнява, че г-н Фатхи е от кюрдски произход, но според него проблемът му в Иран са връзките му с християни и приемането на християнството.
- 35 За положението на християните в Иран запитващата юрисдикция посочва, че са изнесени данни, че иранското правителство е екзекутирало най-малко 20 души по обвинения във „враждебност към Бога“, сред които редица сунитски кюрди. Според доклад на Организацията на обединените нации (ООН) от 15 април 2015 г. в Иран са налагани наказания на новоприели християнството — едногодишна присъда и двугодишна забрана за напускане на територията на страната.
- 36 Г-н Фатхи поддържа, че следва да бъде признат за бежанец на основание религиозната му принадлежност и че по отношение на доказването на относимите обстоятелства следва да се приложи принципът „съмнението в полза на молителя“.
- 37 При тези обстоятелства Административен съд София-град решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Следва ли [от] чл. 3, параграф 1 от Регламент [„Дъблин III“], тълкуван във връзка със съображение 12 и чл. 17 от същия регламент, че допускат държава членка да постанови решение, което представлява разглеждане на молба за международна закрила по смисъла на чл. 2, буква г) от същия регламент, подадена до тази държава членка, без да е постановено изрично решение за компетентността на същата държава членка на основание критериите по регламента и няма данни за приложението на дерогациите, предвидени в чл. 17 от същия регламент в този случай?
- 2) Следва ли от чл. 3, параграф 1, второ изречение от Регламент [„Дъблин III“], тълкуван във връзка със съображение 54 от Директива 2013/32, че при условията на главното производство, по молба за международна закрила по смисъла на чл. 2, буква б) от същия

регламент, когато не се прилага дерогация съгласно чл. 17, параграф 1 от същия регламент, се изисква да бъде взето решение, с което държава членка поема отговорността за разглеждането на молбата по критериите на регламента, и което решение се основава на извода, че по отношение на подалото молбата лице се прилагат нормите на регламента?

- 3) Следва ли член 46, параграф 3 от Директива 2013/32/ЕС да се тълкува в смисъл, че в производство по съдебно обжалване на решение за отказ да се предостави международна закрила, съдът следва да извърши преценката по съображение 54 от същата директива за това дали по отношение на молителя се прилагат нормите на Регламент [„Дъблин III“], когато не е взето изрично решение от държавата членка за компетентността ѝ да разгледа молбата за международна закрила по критериите на регламента? Следва ли на основание съображение 54 от Директива 2013/32 да се приеме, че когато няма данни за приложението на чл. 17 от Регламент [„Дъблин III“] и молбата за международна закрила е разгледана на основание Директива [2011]/95 от държавата членка, до която е подадена, то правното положение на лицето попада в приложното поле на регламента дори и да няма изрично решение за компетентността на държавата членка по критериите на регламента?
- 4) Следва ли от чл. 10, параграф 1, буква б) от Директива 2011/95/ЕС, че са налице мотиви за преследване на основание „религия“ при условията на главното производство, когато молителят не е представил декларации и документи за всички елементи, включени в определението на понятието религия по същата разпоредба, от съществено значение за принадлежността лицето към конкретната религия?
- 5) Следва ли от чл. 10, параграф 2 от Директива 2011/95/ЕС, че съществуват мотиви на преследване, основани на религия по смисъла на чл. 10, параграф 1, буква б) от същата директива, когато при условията на главното производство, молителят претендира, че е преследван на основание религиозната си принадлежност, но не е представил декларации и доказателства за обстоятелства, характерни за принадлежността на едно лице към конкретна религия, които биха съставлявали основание субектът на преследването да приеме, че лицето принадлежи към тази религия, в това число свързани с извършване или въздържание от извършване на религиозни актове, с изразяване на религиозни убеждения, за форми на лично и обществено поведение, основани на религиозни вярвания или наложени от тези вярвания?
- 6) Следва ли от чл. 9, параграфи 1 и 2 от Директива 2011/95/ЕС, тълкувани във връзка с членове 18 и 10 от Хартата за основните права на ЕС и понятието религия по смисъла на чл. 10, параграф 1, буква б) от същата директива, че при условията на главното производство:
  - а) Понятието религия по смисъла на правото на ЕС изключва деяния, обявени за престъпления от вътрешното законодателство на държавите членки? Такива деяния, обявени в страната на произход на молителя за наказуеми, могат ли да съставляват действия на преследване?
  - б) В контекста на забраната за прозелитизъм и забраната за действия, противни на религията, на която се основават законите и разпоредбите в страната по произход на молителя, следва ли да се считат за допустими ограничения, установени в защита на правата и свободите на другите и за защита на обществения ред в тази страна? При условие че нарушението на посочените забрани се наказва със смърт, то самото им съществуване съставлява ли действие на преследване по смисъла на цитираните разпоредби на директивата, в това число когато законодателството не е насочено изрично към конкретна религия?
- 7) Следва ли от чл. 4, параграф 2 от Директива 2011/95/ЕС, тълкуван във връзка с параграф 5, буква б) от същата разпоредба, с чл. 10 от Хартата за основните права на ЕС и чл. 46, параграф 3 от Директива 2013/32/ЕС, че при условията на главното производство,

оценяването на фактите и обстоятелствата следва да се извърши само въз основа на декларациите и документите, представени от молителя, но се допуска да бъде изискано потвърждение на тези липсващи елементи, включени в понятието религия по смисъла на чл. 10, параграф 1, буква б) от същата директива, когато:

- без такива данни молбата за международна закрила следва да бъде преценена като неоснователна по смисъла на чл. 32 вр. чл. 31, ал. 8, буква д) от Директива 2013/32/ЕС, и
- по националното право е предвидено задължение компетентният орган да установи всички относими факти към разглеждането на молбата за международна закрила, а при обжалването на решението за отказ — задължение за съда да даде указания, че лицето не сочи и не представя доказателства?“.

По преюдициалните въпроси

По първия и втория въпрос

- 38 В началото следва да се отбележи, че запитващата юрисдикция посочва в мотивите към преюдициалното си запитване, че с подадената до нея жалба се атакува решението, с което ДАБ е отхвърлила по същество молбата на г-н Фатхи за международна закрила.
- 39 Във връзка с това тя подчертава, че след като е била подадена, тази молба е била регистрирана, а г-н Фатхи е бил лично изслушан два пъти. Тя добавя, че от формална гледна точка е било взето единствено решение по същество по неговата молба за международна закрила и че не е издавано изрично решение на основание член 3, параграф 1 от Регламент „Дъблин III“, от което да става ясно, че посочената молба се разглежда от Република България като държава, която критериите, предвидени в глава III от този регламент, сочат за компетентна. Ето защо запитващата юрисдикция иска да се установи дали Регламент „Дъблин III“ се прилага спрямо всички молби за международна закрила, подадени на територията на дадена държава членка, или единствено спрямо процедурите по прехвърляне на кандидати за международна закрила.
- 40 В тази насока същата юрисдикция посочва, че към момента на подаване на молбата за международна закрила на г-н Фатхи е в сила член 67а от ЗУБ, съгласно който производството за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, се образува с решение на интервюиращия орган „при наличие на данни за компетентност за разглеждане на молбата за международна закрила от друга държава — членка на Европейския съюз“.
- 41 При липсата на данни, че друга държава членка е компетентна за разглеждането на молбата на г-н Фатхи за международна закрила, на основание член 68, алинея 1 от ЗУБ ДАБ образува „производството по общия ред“, за да се произнесе по същество по тази молба. В това отношение запитващата юрисдикция не посочва нито че г-н Фатхи не е бил уведомен за образуването на споменатото производство, нито че е направил каквото и да било възражение в тази насока.
- 42 Ето защо се налага изводът, че с първия и втория си въпрос, които следва да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали в случай като разглеждания по главното производство член 3, параграф 1 от Регламент „Дъблин III“ трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска органите на държава членка да извършват разглеждането по същество на молба за международна закрила по смисъла на член 2, буква г) от същия регламент,

без да е налице изрично решение на тези органи, от което да става ясно, че съгласно критериите, предвидени от посочения регламент, тази държава членка е компетентната да извърши такова разглеждане.

- 43 Най-напред следва да се отбележи, че съгласно член 1 от този регламент с него се установяват критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или лице без гражданство. За целите на прилагането на цитирания регламент член 2, буква б) от него определя „молбата за международна закрила“ като молба за международна закрила съгласно определението в член 2, буква з) от Директива 2011/95. Съгласно последната разпоредба под такава молба се разбира „искането, отправено от гражданин на трета държава или от лице без гражданство, за закрила от държава членка, което може да бъде разглеждано като лице, искащо да получи статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила“.
- 44 В настоящия случай от акта за преюдициално запитване личи, че отхвърлената от ДАБ молба на г-н Фатхи, гражданин на трета държава, е подадена с цел да бъде получен предвиденият в член 8 от ЗУБ статут на бежанец или предвиденият в член 9 от ЗУБ хуманитарен статут, който съответства на статута на субсидиарна закрила. Ето защо, както отбелязва и генералният адвокат в точка 14 от заключението си, молбата на г-н Фатхи, като подадена от гражданин на трета държава в България, попада в приложното поле на този регламент в съответствие с член 1 от него.
- 45 Съгласно член 3, параграф 1 от Регламент „Дъблин III“ молбата за международна закрила от гражданин на трета държава или от лице без гражданство, която е подадена на територията на която и да било от държавите членки, по принцип се разглежда само от държавата членка, за която предвидените в глава III от Регламента критерии сочат, че е компетентна за това. В глава IV от този регламент точно са разписани случаите, в които дадена държава членка може в отклонение от тези критерии да бъде счетена за компетентна да разгледа такава молба.
- 46 Освен това държавата членка, в която е подадена молба за международна закрила, е длъжна да следва предвидените в глава VI от същия регламент процедури, за да определи държавата членка, компетентна да разгледа тази молба (вж. в този смисъл решение от 16 февруари 2017 г., С. К. и др., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, т. 58).
- 47 Съгласно член 20, параграф 1 от Регламент „Дъблин III“, който е сред разпоредбите в глава VI от този регламент, предвидената с последния процедура за определяне на компетентната държава членка започва „веднага, след като за първи път бъде подадена молба за международна закрила пред държава членка“.
- 48 Следователно механизмите, установени с Регламент „Дъблин III“ за събиране на необходимите данни в рамките на тази процедура, са предвидени да се прилагат след подаването на молба за международна закрила. Член 4, параграф 1 от същия регламент впрочем предвижда изрично, че едва след подаването на такава молба кандидатът трябва да бъде информиран в частност за критериите за определяне на компетентната държава членка, за организирането на индивидуално интервю и за възможността да предостави информация на компетентните органи (вж. в този смисъл решение от 26 юли 2017 г., Mengesteab, C-670/16, EU:C:2017:587, т. 86 и 87).
- 49 Както отбелязва генералният адвокат в точка 20 от заключението си, в настоящия случай от акта за преюдициално запитване изобщо не следва, че българските органи не са констатирани своята компетентност въз основа на предвидените в Регламент „Дъблин III“ критерии, след като в съответствие с член 67а от ЗУБ са установили, че компетентността за разглеждането на молбата за международна закрила не принадлежи на друга държава членка. Всъщност съмненията,

изразени в тази насока от запитващата юрисдикция в акта за преюдициално запитване, са свързани единствено с факта, че компетентният български орган не е приел изрично решение след процедурата по определяне на компетентната държава членка.

- 50 За да се отговори на въпроса дали при обстоятелства като разглежданите по главното производство посочената процедура трябва да приключи с приемането на изрично решение, с което въз основа на предвидените в този регламент критерии се установява компетентността на въпросната държава членка да извърши такова разглеждане, следва да се вземат предвид не само текстът на член 3, параграф 1 от Регламент „Дъблин III“, но и неговият контекст и общият разум на правната уредба, от която той е част, както и целите на тази правна уредба (решение от 5 юли 2018 г., X, C-213/17, EU:C:2018:538, т. 26).
- 51 На първо място, по отношение на текста на член 3, параграф 1 от Регламент „Дъблин III“ следва да се приеме за установено, че тази разпоредба не предвижда изрично задължение за държавата членка, на чиято територия е била подадена молба за международна закрила, да приеме нарочно решение, с което се установява компетентността ѝ съгласно критериите по този регламент, нито предвижда формата, която би трябвало да има подобно решение.
- 52 На второ място, колкото до контекста на тази разпоредба, най-напред следва да се отбележи, че член 3, параграф 1 от Регламент „Дъблин III“ е част от глава II от него, която урежда общите принципи и гаранциите за прилагането на същия регламент. Сред посочените гаранции, които трябва да бъдат зачитани от държавата членка, определяща компетентната държава членка, е правото на кандидата на информация, предвидено в член 4 от въпросния регламент. Това право на информация се отнася не само до критериите за определяне на компетентната държава членка, до йерархията на тези критерии на различните етапи на процедурата и до нейната продължителност, но и до факта, че молбата за международна закрила, подадена в дадена държава членка, може да доведе до това тази държава членка да стане компетентна по смисъла на същия регламент, дори и ако тази компетентност не произтича от посочените критерии.
- 53 По-нататък, член 17 („Дискреционни клаузи“) от Регламент „Дъблин III“ конкретно предвижда в параграф 1, че чрез дерогация от член 3, параграф 1 всяка държава членка може да вземе решение да разгледа молба за международна закрила, която е подадена до нея от гражданин на трета държава, дори ако подобно разглеждане не попада в нейната компетентност съгласно критериите, предвидени в същия регламент, като в този случай тази държава членка става компетентна държава членка и изпълнява задълженията, свързани с тази компетентност. В тази насока Съдът е постановил, че целта на тази възможност е да позволи на всяка държава членка сама да реши — в зависимост от политически, хуманитарни или практически съображения — дали да приеме разглеждането на молба за международна закрила дори когато няма такова задължение в съответствие с посочените критерии (вж. в този смисъл решение от 30 май 2013 г., Halaf, C-528/11, EU:C:2013:342, т. 37).
- 54 Накрая, раздел IV („Процедурни гаранции“) от глава VI от Регламент „Дъблин III“ предвижда, че когато е прието решение за прехвърляне на кандидата, на същия се изпраща уведомление за това решение, което съдържа и информацията относно съществуващите средства за правна защита. Извън предвидените в членове 4 и 5 гаранции обаче цитираният регламент не съдържа подобни специални процедурни гаранции, когато — както в случая по главното производство — държавата членка, която определя компетентната държава членка, направи извод, че с оглед на липсата на данни за компетентност на друга държава членка да разгледа молбата за международна закрила няма основание за прехвърляне на кандидата в друга държава членка и че въз основа на установените от същия регламент критерии определящата държава членка е компетентна да разгледа тази молба.

- 55 На трето място, една от целите на Регламент „Дъблин III“ е да се създадат организационни правила, които уреждат отношенията между държавите членки, за да се определи компетентната държава членка, и — както следва от съображения 4 и 5 от него — да се даде възможност бързо да се определи компетентната държава членка, така че да се гарантира ефективен достъп до процедурите за предоставяне на международна закрила и да не се компрометира целта за бърза обработка на молбите за международна закрила (вж. в този смисъл решение от 16 февруари 2017 г., С. К. и др., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, т. 57).
- 56 С оглед на изложените текстови, контекстуални и телеологични съображения на първия и втория въпрос следва да се отговори, че в случай като разглеждания по главното производство член 3, параграф 1 от Регламент „Дъблин III“ трябва да се тълкува в смисъл, че допуска органите на държава членка да извършват разглеждането по същество на молба за международна закрила по смисъла на член 2, буква г) от същия регламент, без да е налице изрично решение на тези органи, от което да става ясно, че съгласно критериите, предвидени от посочения регламент, тази държава членка е компетентната да извърши такова разглеждане.

По третия въпрос

- 57 Като начало следва да се отбележи, че според посоченото от запитващата юрисдикция тя е сезирана с жалбата на г-н Фатхи срещу решението на ДАБ, с което молбата му за международна закрила е отхвърлена по същество, и че е компетентна да извърши разглеждането по член 46, параграф 3 от Директива 2013/32. Тя добавя, че по силата на националното право е длъжна да провери дали е спазена процедурата по издаване на посоченото решение.
- 58 В този контекст запитващата юрисдикция отбелязва, че съгласно съображение 54 от Директива 2013/32 тази директива следва да се прилага за кандидати, за които се прилага Регламент „Дъблин III“, „в допълнение към и без да се засягат разпоредбите на посочения регламент“.
- 59 Затова тя се пита дали като първоинстанционен съд, до който е подадена жалба срещу решение за отказ да се предостави международна закрила, е длъжна служебно да провери дали са спазени предвидените с Регламент „Дъблин III“ критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна да разгледа молбата за международна закрила.
- 60 При това положение следва да се приеме, че с третия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали в случай като разглеждания по главното производство член 46, параграф 3 от Директива 2013/32 трябва да се тълкува в смисъл, че когато кандидат за международна закрила обжалва решение, с което се установява, че молбата му за международна закрила е неоснователна, компетентният съд на държавата членка е длъжен служебно да провери дали правилно са били приложени предвидените с Регламент „Дъблин III“ критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна да разгледа посочената молба.
- 61 Видно от член 46, параграф 1, буква а) от Директива 2013/32, разглеждан във връзка с член 2, буква б) от нея, държавите членки гарантират, че кандидатът за международна закрила разполага с право на ефективна защита пред съд по-специално срещу решението, с което се установява, че подадената от този кандидат молба за закрила, която може да се счита за искане за статут на бежанец или субсидиарна закрила, е неоснователна.
- 62 Член 46, параграф 3 от същата директива уточнява обхвата на правото на ефективна защита, което кандидатите за международна закрила трябва да имат срещу решенията по техните молби. Съответно той предвижда, че с цел спазване на разпоредбите на член 46, параграф 1 държавите членки гарантират, че ефективната защита предвижда цялостно и *ex nunc*

разглеждане на фактите и правните въпроси, включително, когато е приложимо, разглеждане на нуждите от международна закрила съгласно Директива 2011/95, най-малкото в процедури по обжалване пред първоинстанционен съд.

- 63 В тази насока Съдът е подчертал, че що се отнася до думите „гарантират, че ефективната защита предвижда цялостно и ех пунс разглеждане на фактите и правните въпроси“, те следва да се тълкуват — тъй като иначе биха били лишени от обичайното си значение — в смисъл, че държавите членки са длъжни по силата на член 46, параграф 3 от Директива 2013/32 така да уредят въпроса в националното си право, че разглеждането на посочените жалби да включва проверка от съда на всички фактически и правни обстоятелства, които му позволяват да извърши актуализирана преценка на конкретния случай (решение от 25 юли 2018 г., Алхето, C-585/16, EU:C:2018:584, т. 110).
- 64 В това отношение изразът „ех пунс“ подчертава задължението на съда да извърши преценка, която отчита при необходимост новите обстоятелства, установени след приемането на решението, което се обжалва. От своя страна прилагателното „цялостно“, съдържащо се в член 46, параграф 3 от Директива 2013/32, потвърждава, че съдът е длъжен да разгледа обстоятелствата, които решаващият орган е отчетел или е можел да отчете (решение от 25 юли 2018 г., Алхето, C-585/16, EU:C:2018:584, т. 111 и 113).
- 65 Както освен това е постановил Съдът, предвиденото в член 46, параграф 3 от Директива 2013/32 задължение трябва да се тълкува в контекста на цялата процедура по разглеждане на молбите за международна закрила, уредена в тази директива (вж. в този смисъл решение от 26 юли 2017 г., Sacko, C-348/16, EU:C:2017:591, т. 42), а правната защита, конкретно предвидена при прилагането на Регламент „Дъблин III“, е визирана в член 27 от него, което следва и от съображение 19 от същия регламент.
- 66 Както обаче следва по-специално от съображение 12 от Директива 2013/32, основната цел на тази директива е по-нататъшното разработване на нормите за процедурите за предоставяне и отнемане на международна закрила в държавите членки.
- 67 Действително, съгласно съображение 54 от Директива 2013/32 последната следва да се прилага за кандидати, за които се прилага Регламент „Дъблин III“, в допълнение към и без да се засягат разпоредбите на този регламент.
- 68 Оттук обаче няма как да се направи извод, че когато на основание на член 46, параграф 1 от Директива 2013/32 кандидат за международна закрила обжалва решение, с което се установява, че молбата му за международна закрила е неоснователна, компетентният съд на държавата членка е длъжен служебно да провери правилно ли са приложени предвидените с Регламент „Дъблин III“ критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна да разгледа молбата за международна закрила.
- 69 Всъщност, от една страна, от съображение 53 от Директива 2013/32 изрично следва, че тя не е предвидена да се прилага към уредените с Регламент „Дъблин III“ процедури между държавите членки.
- 70 От друга страна, съгласно член 2, буква г) от Регламент „Дъблин III“ за целите на този регламент „разглеждането на молба за международна закрила“ е „всяко разглеждане на или решение, или определение относно молба за международна закрила от компетентните органи в съответствие с Директива [2013/32] и Директива [2011/95], с изключение на процедурите за определяне на компетентната държава членка в съответствие с [посочения] регламент“.

- 71 Ето защо, както подчертава генералният адвокат в точка 38 от заключението си, националният съд, сезиран с жалба срещу решение, прието вследствие на дефинираната в тази разпоредба процедура за разглеждане на молбата за международна закрила, не е длъжен да проверява служебно дали процедурата за определяне на компетентната съгласно Регламент „Дъблин III“ държава членка е била правилно приложена.
- 72 С оглед на предходните съображения на третия въпрос следва да се отговори, че в случай като разглеждания по главното производство член 46, параграф 3 от Директива 2013/32 трябва да се тълкува в смисъл, че когато кандидат за международна закрила обжалва решение, с което се установява, че молбата му за международна закрила е неоснователна, компетентният съд на държавата членка не е длъжен служебно да провери дали правилно са били приложени предвидените с Регламент „Дъблин III“ критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна да разгледа посочената молба.

По четвъртия, петия и седмия въпрос

- 73 Запитващата юрисдикция отбелязва в преюдициалното си запитване, че молителят за международна закрила в главното производство счита себе си просто за „християнин“, но не се идентифицира като принадлежащ към традиционна религиозна общност, и че не е представил данни и декларации, позволяващи да се установи дали и как изповядва религията си. Тя също така отбелязва, че не е ясно дали убежденията на молителя изискват религиозни актове от публичен характер, както и дали декларациите на молителя са достатъчни, за да бъдат дадени убеждения преценени като „религия“ по смисъла на член 10, параграф 1, буква б) от Директива 2011/95. Според нея обаче само чрез елементите от публичен характер, свързани с християнската религия, субектът на преследване е възможно да причисли молителя за международна закрила към тази религия.
- 74 Запитващата юрисдикция отбелязва също, че член 32, параграф 2 от Директива 2013/32 във връзка с член 31, параграф 8, буква д) от нея позволява молбата за международна закрила да бъде отхвърлена като явно неоснователна, когато указаните в тези разпоредби условия са изпълнени. Според нея обаче неизясняването на относими обстоятелства, вследствие на които молбата за международна закрила е възможно да бъде счетена за явно неоснователна, не следва да бъде резултат от процесуално бездействие на административния орган.
- 75 В настоящия случай обаче по нейно мнение обстоятелствата, които позволяват да се установят елементите, включени в понятието „религия“ по смисъла на член 10, параграф 1, буква б) от Директива 2011/95, попадат в обхвата на правото на защита на личния живот. Според нея обаче Съдът е изключил доказването в определени аспекти, свързани с правото на личен живот, във връзка с молби за международна закрила. Ето защо тя смята, че е необходимо да се уточни дали при разглеждането на молбата на молителя са допустими проверки чрез въпроси за това как той изразява убежденията си или за поведението му, свързано с религията, на които основава молбата си за международна закрила.
- 76 При това положение следва да се приеме, че с четвъртия, петия и седмия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 10, параграф 1, буква б) от Директива 2011/95 трябва да се тълкува в смисъл, че молителят за международна закрила, който в подкрепа на молбата си се позовава на опасност от преследване поради мотиви, основани на религията, е длъжен, за да подкрепи твърденията си относно религиозните си вярвания, да прави декларации или да представя документи за всички елементи на понятието „религия“ по тази разпоредба.

- 77 Съгласно член 10, параграф 1, буква б) от Директива 2011/95 „[п]ри оценяването на мотивите за преследване държавите членки вземат под внимание следните елементи: [...] понятието „религия“ включва по-специално притежаването на теистични, нетеистични или атеистични убеждения, индивидуалното или колективното участие или въздържане от участие в частни или публични богослужения, други религиозни актове или изразяване на религиозни убеждения, както и форми на лично или обществено поведение, основаващи се на религиозни вярвания или наложени от тези вярвания“.
- 78 Съдът вече е имал повод да подчертае във връзка с тълкуването на Директива 2004/83, че тази разпоредба дава широко определение на понятието „религия“, включвайки всички негови съставни елементи — публични или частни, колективни или индивидуални (вж. в този смисъл решение от 5 септември 2012 г., Y и Z, С-71/11 и С-99/11, EU:С:2012:518, т. 63).
- 79 В тази насока от текста на цитираната разпоредба, и конкретно от използването на думата „по-специално“, ясно се вижда, че определението на понятието „религия“, което тя съдържа, излага просто неизчерпателен списък на елементите, които могат да характеризират това понятие в контекста на молба за международна закрила, основана на опасението от преследване поради религията.
- 80 Както личи от това определение, понятието „религия“ по-специално обхваща, от една страна, притежаването на теистични, нетеистични или атеистични убеждения, което предвид използваните най-общи термини подчертава, че понятието визира както „традиционните“ религии, така и други убеждения, и от друга страна, индивидуалното или колективното участие или въздържане от участие в богослужения, което означава, че липсата на принадлежност към религиозна общност сама по себе си не бива да е определяща при оценката на това понятие.
- 81 Впрочем по отношение на понятието „религия“ в член 10 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), която — видно от съображение 16 от Директива 2011/95 — също трябва да се отчете при тълкуването на тази директива, Съдът е подчертал, че това понятие е възприето в широк смисъл и може да обхваща както *forum internum*, а именно самите убеждения, така и *forum externum*, а именно публичното изповядване на религиозната вяра, като религията може да се изразява в едната или в другата форма (вж. в този смисъл решения от 29 май 2018 г., *Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen* и др., С-426/16, EU:С:2018:335, т. 44 и от 10 юли 2018 г., *Jehovan todistajat*, С-25/17, EU:С:2018:551, т. 47 и цитираната съдебна практика).
- 82 С оглед на тези съображения, от молителя за международна закрила, който се позовава на опасност от преследване поради мотиви, свързани с религията, не може да се изисква, за да докаже религиозните си убеждения, да прави декларации или да представя документи за всеки от елементите, попадащи в обхвата на член 10, параграф 1, буква б) от Директива 2011/95.
- 83 Както отбелязва и генералният адвокат в точки 43 и 44 от заключението си, всъщност действията, които в случай на връщане на молителя в страната му на произход има опасност да бъдат извършени спрямо него от властите на тази страна поради мотиви, свързани с религията, трябва да бъдат преценявани с оглед на тяхната тежест. Ето защо те могат през призмата на този критерий да бъдат квалифицирани като „преследване“, без да е нужно да накърняват всеки от елементите на понятието „религия“.
- 84 Необходимо е обаче молителят надлежно да подкрепи твърденията си, че е приел друга религия, като сами по себе си декларациите за религиозните убеждения или за принадлежността към религиозна общност са просто отправна точка при оценяването на фактите и обстоятелствата, предвидено в член 4 от Директива 2011/95 (вж. по аналогия решения от 2 декември 2014 г., А и др., С-148/13—С-150/13, EU:С:2014:2406, т. 49 и от 25 януари 2018 г., F, С-473/16, EU:С:2018:36, т. 28).

- 85 В този аспект от самия текст на член 4, параграф 1 от споменатата директива следва, че държавите членки могат да преценят, че е задължение на молителя да представи във възможно най-кратък срок всички необходими елементи в подкрепа на своята молба за международна закрила (вж. по аналогия решение от 2 декември 2014 г., А и др., С-148/13—С-150/13, ЕУ:С:2014:2406, т. 50).
- 86 При проверките на компетентните органи съгласно член 4 от цитираната директива, когато определени аспекти на декларациите на молител за международна закрила не се подкрепят от писмени или други доказателства, тези аспекти могат да бъдат взети предвид само ако са изпълнени кумулативните условия по член 4, параграф 5, букви а)—д) от същата директива.
- 87 Сред тези условия са по-специално това декларациите на молителя да са преценени за непротиворечиви и достоверни и да не влизат в разрез с наличната и относима за молбата му обща и конкретна информация, както и това да е установена общата достоверност на твърденията на молителя (вж. в този смисъл решение от 25 януари 2018 г., F, С-473/16, ЕУ:С:2018:36, т. 33). При необходимост компетентният орган трябва да вземе предвид и предоставените обяснения относно липсата на доказателства и общата достоверност на твърденията на молителя (решение от 25 януари 2018 г., F, С-473/16, ЕУ:С:2018:36, т. 41 и цитираната съдебна практика).
- 88 Както подчертава генералният адвокат в точка 47 от заключението си, в случаите на молби за международна закрила, основани на опасение от преследване по религиозни мотиви, освен индивидуалното положение и личните обстоятелства относно молителя следва да се отчитат по-специално убежденията му, свързани с религията, и обстоятелствата относно тяхното придобиване, начинът, по който разбира и практикува вярата си или атеизма си, отношението му към догматичните, обредните или съдържащите предписания аспекти на религията, към която заявява, че принадлежи, или от която възнамерява да се отдалечи, евентуалното му участие в разпространението на вярата си, както и съчетанието между религиозни фактори и фактори, свързани със самоличността, етноса или пола.
- 89 Накрая, колкото до съмненията на запитващата юрисдикция за възможността във връзка с молби за международна закрила да се доказват някои аспекти, свързани с личния живот, следва да се отбележи, че в решение от 2 декември 2014 г., А и др. (С-148/13—С-150/13, ЕУ:С:2014:2406) Съдът действително е приел, че правилата за оценяване от компетентните органи на изявленията и писмените или други доказателства в подкрепа на такива молби трябва да са съобразени с правото на зачитане на личния и семейния живот, но в онова решение е ставало дума конкретно за подробни разпити на молител относно сексуалните му практики, които са изцяло от интимната сфера на личността. По настоящото производство обаче запитващата юрисдикция обаче изобщо не излага аналогични съображения.
- 90 С оглед на предходните съображения на четвъртия, петия и седмия въпрос следва да се отговори, че член 10, параграф 1, буква б) от Директива 2011/95 трябва да се тълкува в смисъл, че молителят за международна закрила, който в подкрепа на молбата си се позовава на опасност от преследване поради мотиви, основани на религията, не е длъжен, за да подкрепи твърденията си относно религиозните си вярвания, да прави декларации или да представя документи за всички елементи на понятието „религия“ по тази разпоредба. Молителят обаче трябва да подкрепи тези твърдения с достоверни данни, като представи елементи, въз основа на които компетентният орган може да се увери в истинността на посочените твърдения.

По шестия въпрос

- 91 Запитващата юрисдикция посочва, че видно от представените ѝ сведения, в Иран „ислямският закон за апостасията“ (закон за отстъплението) предвижда смъртно наказание за смяната на религията от иранските граждани като съставляваща прозелитизъм, „враждебност срещу Бога“ и „обида на пророците“. Тя добавя, че макар това законодателство да не визира конкретно християнската религия, на новоприели християнството лица в Иран са били наложени наказания — едногодишна присъда и двугодишна забрана за напускане на територията на страната. Същевременно в случая по главното производство подадената от г-н Фатхи молба за международна закрила е мотивирана с преследването му поради такава смяна на религията.
- 92 При това положение следва да се приеме, че с шестия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 9, параграфи 1 и 2 от Директива 2011/95 трябва да се тълкува в смисъл, че забраната, под страх от екзекуция или лишаване от свобода, на действия срещу държавната религия на страната на произход на молителя за международна закрила може да представлява „действие на преследване“ по смисъла на този член.
- 93 Съгласно член 9, параграф 1 от Директива 2011/95, за да бъде разглеждан като „действие на преследване“ по смисъла на член 1, буква А от Женевската конвенция, този акт трябва да е достатъчно сериозен по своето естество или по повтаряемия си характер, за да представлява тежко нарушение на основните права на човека, и по-специално на правата, упражняването на които не е възможно да бъде ограничено по какъвто и да било начин по силата на член 15, точка 2 от ЕКПЧ, или да представлява съвкупност от различни мерки, включително нарушения на правата на човека, която е достатъчно тежка, за да засегне отделното лице по сравним начин. Съгласно член 9, параграф 2, букви б) и в) от тази директива „действията на преследване“ по смисъла на член 9, параграф 1 могат по-специално да приемат формата на „правни, административни, полицейски и/или съдебни мерки, които са дискриминационни сами по себе си или се прилагат по дискриминационен начин“ и на „наказателно преследване или наказания, които са непропорционални или дискриминационни“.
- 94 Както е отбелязвал Съдът, от текста на член 9, параграф 1 от тази директива е видно, че е необходимо наличието на „тежко нарушение“ на свободата на религия, засягащо значително съответното лице, за да могат съответните деяния да се считат за преследване (решение от 5 септември 2012 г., Y и Z, C-71/11 и C-99/11, EU:C:2012:518, т. 59).
- 95 Последното изискване е изпълнено, когато поради упражняването на тази свобода в страната си на произход молителят за международна закрила е изложен на реална опасност по-специално от преследване или от нечовешко или унизително третиране или наказание от страна на някой от субектите, посочени в член 6 от същата директива (вж. в този смисъл решение от 5 септември 2012 г., Y и Z, C-71/11 и C-99/11, EU:C:2012:518, т. 67).
- 96 В настоящия случай следва да се приеме, че когато правна уредба като разглеждания по главното производство закон за апостасията предвижда смъртно наказание или наказание лишаване от свобода, това обстоятелство може само по себе си да представлява „действие на преследване“ по смисъла на член 9, параграф 1 от Директива 2011/95, ако такова наказание действително се прилага в приелата такова законодателство страна на произход (вж. по аналогия решение от 7 ноември 2013 г., X и др., C-199/12—C-201/12, EU:C:2013:720, т. 56).
- 97 Всъщност подобна санкция представлява несъразмерно или дискриминационно наказание по смисъла на член 9, параграф 2, буква в) от тази директива (вж. по аналогия решение от 7 ноември 2013 г., X и др., C-199/12—C-201/12, EU:C:2013:720, т. 57).

- 98 Както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 61 от заключението си, по делата, по които става дума за инкриминирането на деяния, свързани с упражняването на свободата на религия, компетентните да разгледат молбите за международна закрила органи на държавите членки следва да определят, въз основа на декларациите на молителя и на евентуално представените от него документи или на всякаква информация от надеждни източници, дали в страната на произход на молителя предвиденото в подобно законодателство смъртно наказание или наказание лишаване от свобода се прилага на практика. Следователно именно в светлината на тези сведения националните органи трябва да решат дали молителят действително има основание да се опасява от преследване при завръщането си в своята страна на произход (вж. по аналогия решение от 7 ноември 2013 г., X и др., C-199/12—C-201/12, EU:C:2013:720, т. 59 и 60).
- 99 Ирелевантен е повдигнатият от запитващата юрисдикция въпрос дали в страната на произход забраната, във връзка с която се налага такова наказание, се смята за необходима за защита на обществения ред или на правата и свободите на другите. Когато разглежда молба за предоставяне на статут на бежанец, компетентният орган трябва да прецени дали е налице основателно опасение от преследване по смисъла на Директива 2011/95, без да е от значение дали мярката на страната на произход, на която се дължи опасността от преследване, попада в обхвата на понятията на тази страна за обществен ред или за права и свободи.
- 100 Що се отнася пък до членове 10 и 18 от Хартата, също споменати от запитващата юрисдикция, достатъчно е да се отбележи, че тези разпоредби не предоставят допълнителни конкретни насоки за отговора на настоящия преюдициален въпрос.
- 101 С оглед на предходните съображения на шестия въпрос следва да се отговори, че член 9, параграфи 1 и 2 от Директива 2011/95 трябва да се тълкува в смисъл, че забраната, под страх от екзекуция или лишаване от свобода, на действия срещу държавната религия на страната на произход на молителя за международна закрила може да представлява „действие на преследване“ по смисъла на този член, стига органите на тази страна да налагат на практика такива наказания във връзка с посочената забрана, което запитващата юрисдикция следва да провери.

По съдебните разноски

- 102 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

- 1) В случай като разглеждания по главното производство член 3, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 604/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство, трябва да се тълкува в смисъл, че допуска органите на държава членка да извършват разглеждането по същество на молба за международна закрила по смисъла на член 2, буква г) от същия регламент, без да е налице изрично решение на тези органи, от което да става ясно, че съгласно критериите, предвидени от посочения регламент, тази държава членка е компетентната да извърши такова разглеждане.**

- 2) В случай като разглеждания по главното производство член 46, параграф 3 от Директива 2013/32/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила трябва да се тълкува в смисъл, че когато кандидат за международна закрила обжалва решение, с което се установява, че молбата му за международна закрила е неоснователна, компетентният съд на държавата членка не е длъжен служебно да провери дали правилно са били приложени предвидените с Регламент № 604/2013 критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна да разгледа посочената молба.
- 3) Член 10, параграф 1, буква б) от Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила, трябва да се тълкува в смисъл, че молителят за международна закрила, който в подкрепа на молбата си се позовава на опасност от преследване поради мотиви, основани на религията, не е длъжен, за да подкрепи твърденията си относно религиозните си вярвания, да прави декларации или да представя документи за всички елементи на понятието „религия“ по тази разпоредба. Молителят обаче трябва да подкрепи тези твърдения с достоверни данни, като представи елементи, въз основа на които компетентният орган може да се увери в истинността на посочените твърдения.
- 4) Член 9, параграфи 1 и 2 от Директива 2011/95 трябва да се тълкува в смисъл, че забраната, под страх от екзекуция или лишаване от свобода, на действия срещу държавната религия на страната на произход на молителя за международна закрила може да представлява „действие на преследване“ по смисъла на този член, стига органите на тази страна да налагат на практика такива наказания във връзка с посочената забрана, което запитващата юрисдикция следва да провери.

Pešič

Rosas

Toader

Prechal

Jarašiūnas

Обявено в открито съдебно заседание в Люксембург на 4 октомври 2018 година.

Секретар
A. Calot Escobar

Председател на втори състав
M. Pešič